

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za psihologiju

OSOBINE LIČNOSTI OSOBA S TJELESNIM MODIFIKACIJAMA

Diplomski rad

Ana Karažija

Mentor: prof.dr.sc. Denis Bratko

Zagreb, 2015.

SADRŽAJ

UVOD.....	1
<i>Tjelesno modificiranje.....</i>	<i>1</i>
<i>Ličnost i tjelesne modifikacije.....</i>	<i>4</i>
<i>Model Velikih pet dimenzija ličnosti.....</i>	<i>4</i>
<i>Psihoticizam.....</i>	<i>7</i>
CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA.....	11
METODOLOGIJA.....	12
<i>Sudionici.....</i>	<i>12</i>
<i>Postupak.....</i>	<i>13</i>
<i>Instrumenti.....</i>	<i>13</i>
REZULTATI.....	16
RASPRAVA.....	21
METODOLOŠKI NEDOSTACI I PREPORUKE.....	26
ZAKLJUČAK.....	28
LITERATURA.....	29
PRILOZI.....	33

Osobine ličnosti osoba s tjelesnim modifikacijama

Personality traits of people with body modifications

Ana Karažija

Sažetak

Popularnost tjelesnih modifikacija raste u posljednja dva desetljeća. Malo je psiholoških istraživanja koja se bave odnosom tjelesnih modifikacija i osobina ličnosti, a njihovi rezultati su prilično nekonzistentni, najčešće zbog problema uzorkovanja. Cilj ovog istraživanja je ispitati razlike u osobinama ličnosti između skupina s obzirom na posjedovanje / odsutnost i vrstu tjelesne modifikacije. U istraživanju je sudjelovalo 205 studenata, od kojih je 85 (42%) bilo bez modifikacije, 42 (20%) je imalo tetovažu, 36 (18%) je imalo piercing, a 42 (20%) je imalo obje modifikacije tijela. Primjenjen je online upitnik koji je sadržavao pitanja o sociodemografskim karakteristikama sudionika te skale ekstraverzije, ugodnosti, savjesnosti, neuroticizma, otvorenosti ka iskustvu i psihoticizma. S obzirom na posjedovanje / odsutnost tjelesne modifikacije pokazalo se da sudionici koji posjeduju tjelesnu modifikaciju postižu više rezultate na skalama ekstraverzije i psihoticizma, a niže na skalama ugodnosti i neuroticizma od sudionika bez modifikacija. S obzirom na vrstu tjelesne modifikacije, sudionici su bili podijeljeni u 4 grupe (bez modifikacija, samo tetovaža, samo piercing, obje modifikacije) te se pokazalo kako među skupinama nema razlika na *Velikih pet* osobina ličnosti, a na skali psihoticizma sudionici s piercingom postižu više rezultate od preostale tri skupine sudionika. Dobiveni rezultati daju smjernice za daljnja istraživanja te imaju spoznajne i praktične implikacije.

Ključne riječi: tjelesna modifikacija, tetovaža, piercing, *Velikih pet*, psihoticizam

Abstract

The popularity of body modification increases in the last two decades. There are few psychological research dealing with the relationship of body modification and personality traits, and their results are quite inconsistent, mostly due to problems of sampling. The aim of this study was to examine differences in personality traits between the groups with regard to the possession / absence and type of body modification. The study included 205 students, of whom 85 (42%) were without modification, 42 (20%) had a tattoo, 36 (18%) had a piercing, and 42 (20%) had both body modification. Applied online questionnaire contained questions about sociodemographic characteristics of the participants and the scale of extraversion, agreeableness, conscientiousness, neuroticism, openness and psychoticism. With regard to the possession / absence of body modification it has been shown that participants with body modification scored higher on scales of extraversion and psychoticism, and lower on scales of neuroticism and agreeableness. Given the type of modification, the participants were divided into 4 groups (without modification, only tattoo, just piercing, both body modifications). There was no difference on Big Five personality traits. On the scale of psychoticism pierced participants scored higher than the remaining three groups of participants.

Keywords: body modification, tattoo, piercing, Big Five, psychoticism

UVOD

Tjelesno modificiranje

Tjelesno modificiranje je zajednički naziv za postupke koji relativno trajno i namjerno mijenjaju izgled i formu tijela što obuhvaća tetoviranje, piercing, stvaranje ožiljaka, genitalno sakaćenje, stavljanje implantanata i sl. (Featherstone, 2000). Danas su najčešće i najpoznatije tjelesne modifikacije tetoviranje i piercing. One ne potječu samo s jednog određenog područja, već su u povijesti bile prisutne kod različitih civilizacija u Aziji, Africi, Americi i Oceaniji. Tetoviranje se definira kao "uvlačenje u kožu bilo kakvog materijala za bojanje osmišljenog kako bi ostavio polutrajni ili neizbrisiv trag" (Chalmers, 2009). Najstariji tragovi tetoviranja u Europi pronađeni su u Alpama, na ledenoj mumiji zvanoj *Otzi* i stari su više od 5000 godina (Caplan, 2000; Dorfer & Moser, 1998; prema Wohlrab, 2007). Do ponovnog interesa za tetovaže zaslužan je James Cook, britanski kapetan u čijem se dnevniku 1796. godine prvi put spominje riječ „tattoo“, što znači "označiti" na jeziku Maora, polinezijskog naroda koji je poznat po tipičnim tetovažama na licu. Mornari su preuzeli tetoviranje od Maora te ga proširili po Zapadu. Dvadesetih godina 20. stoljeća tetovaže su bile raširene među radničkom klasom, a razdoblje između Prvog i Drugog svjetskog rata bilo je poznato kao "zlatno doba tetoviranja" zbog povećanja popularnosti tetovaža među vojnicima (DeMello, 2000). 60-ih godina *hippiji* su pridonijeli popularnosti ukrašavanja tijela: tipične *hippie* tetovaže bile su simboli favoriziranih bendova, simboli mira i razne droge (psihodelične gljive i listovi marihuane). Tijekom 1960-ih, još je jedna subkultura (potpuno različita od mirnih *hippijevaca*) počela mijenjati društveno poimanje toga tko ima tetovažu i piercing: subkultura bikera postala je zloglasna po novom žanru antisocijalnih tetovaža (DeMello, 2000). 1970-e bile su ispunjene kulturnim pokretima, feminizmom, gay pokretom i punk kulturom. Svaka od tih subkultura bila je odgovorna za prihvaćanje ukrašavanja tijela u društvu. Zbog feminizma, društvo je konačno počelo prihvaćati individualnost žena. U početku, bilo je gotovo nemoguće naći ženu koja nije npr. *hipijevka*, a da ima tetovažu ili piercing. Mnogi „tattoo umjetnici“ odbijali su tetovirati žene, a oni koji su ipak pristajali na to postavljali su određene uvjete, npr. da

budu starije od 21 godine, da budu udane ili da suprug bude prisutan prilikom tetoviranja. Osamdesetih godina pripadnici punk i gay pokreta, započinju praksu invazivnih tjelesnih modifikacija kao protest protiv konzervativne srednje klase. Tetovaže su radili tako što su oštar predmet umakali u tintu i umetali u kožu, a piercinge pomoću običnih igala (DeMello, 2000). Ovaj ekstreman oblik modificiranja više je bio nalik samoozljeđivanju. Do devedesetih godina tjelesne modifikacije ostaju provokativna obilježja različitih subkultura.

Piercing je oblik modifikacije u kojem je dio kože (i, u nekim slučajevima, masno tkivo ili hrskavica) probijen kako bi se stvorio otvor na kojem se može nositi nakit (Chalmers, 2009). Piercing se do prije nekoliko desetljeća smatrao oznakom devijantnosti. Praksa bušenja kože povezivana je s etničkim manjinama kao što su Romi (koji su bili poznati po nošenju nakita) ili domorodačke kulture Afrike i Južnog Pacifika (poznate po tetoviranju, skarifikaciji i drugim tjelesnim modifikacijama), a koje su bile smatrane inferiornim i barbarskim te su se zbog toga tjelesne modifikacije često povezivale sa seksualnom devijantnošću. Neki tvrde da piercinzi imaju duhovno značenje bazirano na drevnim ili plemenskim običajima, no ako pogledamo kulture iz kojih su piercinzi preuzeti, moglo bi se zaključiti da je njihovo značenje više magijsko nego duhovno. Na primjer, piercing nosa u Novoj Gvineji služio je za stjecanje borbenog duha, a u Indiji je predstavljao socijalni status ili zdravlje. U prvoj polovici 20. stoljeća žene s probušanim ušima slovile su kao zloglasne, no takvi stavovi počinju se mijenjati u drugoj polovici 20. stoljeća. Bušenje ušiju kod žena je postala uobičajena praksa 1960-ih i 1970-ih godina. Homoseksualni muškarci počeli su bušiti uši kao znak pripadnosti gay kulturi pa su se zbog toga piercinzi na ušima i neki drugi ukrasi počeli širiti među muškarcima u *mainstream* kulturi 1980-ih. Sedamdesetih godina 20. stoljeća piercinzi se proširuju u punk subkulturu. Devedesetih godina sve vrste piercinga postaju popularne, čak i one koje su se nekoć smatrale ekstremnima te postaju dostupne u specijaliziranim salonima za piercinge. Piercing na obrvama, nosu, jeziku, bradavicama te genitalni piercing postaju uobičajeni te se promoviraju u medijima, ubrzavajući trend (Laderman i Leon, 2003).

Razmjerno je mali broj empirijskih psiholoških istraživanja, za razliku od broja antropoloških, medicinskih ili socioloških, koja su se usmjerila na dva oblika tjelesnih

modifikacija kojima se poklanja najviše pozornosti, tetoviranju i piercingu. Pomanjkanje psiholoških istraživanja je posebno neobično uzmu li se u obzir novčani troškovi, potencijalne medicinske komplikacije i trajnost same modifikacije. Osobe koje su trajno obilježile svoja tijela i prošle kroz iskustvo boli i stigme koje su se mogle izbjeći, mogu se razlikovati na dimenzijama ličnosti, raspoloženja i psihopatologije od onih koji ne odaberu takvo iskustvo (Tate i Shelton, 2008). U pojedinim kulturama tetoviranje se koristilo za označavanje društvenog položaja osobe, pripadnosti obitelji ili plemenu ili je imalo ritualna značenja (zaštita od bolesti, nesreće, uroka i sl.). Danas se varijacije među pojedincima u prisutnosti / odsutnosti i vrsti modifikacije tijela mogu analizirati kroz tri različite perspektive – sociološke, biološke i perspektive socijalnih informacija.

Gledajući iz sociološke perspektive, funkcija modifikacije tijela je doživjela velike promjene u posljednja dva desetljeća. U početku, tetovaže u post-industrijaliziranim zapadnim društvima uglavnom su bile ograničene na određene skupine za koje se smatralo da imaju agresivne i / ili kriminalne namjere poput mornara, vojnika i zatvorenika. Specifične tetovaže ili stilovi tetoviranja su korišteni za identifikaciju članova grupe i predstavljali su prosvjed protiv konzervativnih vrijednosti srednje klase (Nathanson, 2006). Dakle, netetovirani ljudi su povezivali tjelesne modifikacije s kaznenim, agresivnim i devijantnim ponašanjem. U kasnim 1980-im, međutim, tetoviranje i piercing doživjeli su porast popularnosti. Ovaj modni val još uvijek postoji i danas te se i tetovaže i piercing mogu naći u svim društvenim i dobnim skupinama (DeMello, 2003).

Gledajući iz biološke perspektive, tjelesne modifikacije služe kao vidni komunikacijski signali. Većina tetovaža stavlja se na dijelove tijela gdje se mogu lako sakriti, ali su prilično očiti kad su otkriveni. Većina piercinga pozicionirano je u području lica i na taj način se lako vide, ali se također mogu lako odstraniti. Podaci pokazuju kako svaki treći piercing uzrokuje tešku infekciju, a tetovaže mogu izazvati alergijske reakcije i rizične su po pitanju prijenosa bolesti putem krvi (Goldberg i Anderson, 2004; Kral i sur., 2001; Mariano i sur., 2004; Stirn, 2003; prema Wohlrab i sur., 2007). Evolucijski gledano, tjelesni ukrasi stoga mogu biti hendikep u kontekstu

izbora ili natjecanja za partnera. Ukrasi su pokazatelji biološke kvalitete jer se samo kvalitetni pojedinci mogu nositi s rizicima koje sa sobom nose tjelesne modifikacije (Nathanson, 2006).

Konačno, modifikacija tijela također se može promatrati iz perspektive prenošenja socijalne informacije koje nisu vezane za potencijalni hendikep. Postojeća znanstvena literatura o tetovažama i piercincima uglavnom je koncentrirana na njihovu učestalost i značenje kod ljudi koji pokazuju antisocijalno, agresivno, devijantno ponašanje ili ponašanje visokog rizika. Na primjer, Carroll i sur. (2002) su utvrdili da su tetovaže i piercing snažno povezani s ponašanjem visokog rizika među adolescentnim pacijentima u ambulantomama (Roberts i Ryan, 2002; Roberts i sur., 2004; prema Wohlrab i sur., 2007).

Ličnost i tjelesne modifikacije

Model Velikih pet dimenzija ličnosti

Pretpostavka je da bi na odluku o pirsanju i tetoviranju mogle utjecati određene osobine ličnosti pojedinca (Nathanson, Paulhus i Williams, 2006). Oni koji su trajno obilježili svoja tijela i prošli kroz iskustvo boli i stigme koje su zapravo mogli izbjeći, mogu se razlikovati u nekim osobinama ličnosti ili psihopatološkim dimenzijama od onih koji nisu izabrali da prođu kroz takvo iskustvo.

Samo nekoliko istraživanja bavi se tom tematikom. Iako prihvaćanje tjelesnih modifikacija raste u zapadnom društvu, ono još uvijek ima prizvuk kulturne devijantnosti (Atkinson, 2003). Zbog toga se većina istraživanja usredotočila na povezanost tjelesnih modifikacija i rizičnih ponašanja te su istraživanja bila provedena na psihijatrijskim bolesnicima, zatvorenicima i sl. Manji broj ispitivao je razlikuju li se po ličnosti osobe s tjelesnom modifikacijom od onih bez nje. Postojećih nekoliko istraživanja daje nejednoznačne rezultate, a i otvoreni su za kritike na metodološkoj osnovi.

Neka istraživanja izvještavaju kako tetovirani pojedinci imaju više rezultate od netetoviranih na mjerama ekstraverzije i srodnim osobinama, kao što su traženje uzbuđenja (Roberti i sur., 2004; Stirn i sur., 2006; Wohlrab i sur. 2007; Swami, 2012), dok su u drugim istraživanjima razlike bile neznačajne (Forbes, 2001; Tate i Shelton, 2008). Copes i Forsyth (1993) izvijestili su kako tetovirani muškarci postižu više rezultate na mjerama ekstraverzije nego netetovirani muškarci. Frederick i Bradely (2000) kažu kako tetovirani sudionici postižu značajno niže rezultate na mjeri depresije od netetoviranih i pierceni sudionici, dok Roberti i Stroch (2005) navode kako ispitanici s modifikacijama postižu više rezultate na mjerama depresije i anksioznosti. U istraživanju Nathansona i sur. (2006) dobiveno je kako otvorenost ka iskustvu, kao i subklinička psihopatija te nisko samopoštovanje, predviđaju indeks devijantnosti¹ koji uključuje posjedovanje tetovaže i/ili piercinga. U istraživanju Drewsa i sur. (2000) tetovirani sudionici procjenili su se pustolovnijima, kreativnijima, više individualističnima i rizičnijima od netetoviranih sudionika. Wohlrab i sur. (2007) kažu kako su sudionici s tjelesnim modifikacijama postigli više rezultate na dimenziji traženja uzbuđenja i niže na dimenziji ugodnosti. Na uzorku od 142 studenata psihologije Brozović (2011) je utvrdio kako studenti s tjelesnim modifikacijama postižu značajno više rezultate na dimenzijama ličnosti ekstraverzije, emocionalne nestabilnosti i intelekta od studenata bez tjelesnih modifikacija.

Forbes (2001) je ispitivao odnos između Velikih pet osobina ličnosti i tjelesnih modifikacija. Autor navodi kako nisu pronađene statistički značajne razlike između onih s i bez tjelesnih modifikacija. Isto tako, neki znanstvenici su izvijestili da tetovirane osobe imaju niže rezultate na mjerama savjesnosti i ugodnosti od netetoviranih (Tate i Shelton, 2008), dok drugi ne pronalaze razlike (Swami, 2012).

Ipak, treba primijetiti da se tamo gdje su izvijestili o značajnim razlikama, pokazalo da su one male (Tate i Shelton, 2008). Sumirajući rezultate navedenih istraživanja, pojavljuju se i određene dosljednosti. Nalazi Copesa i Forsytha (1993), Drewsa i sur. (2000), Nathansona i sur. (2006), Stirna i sur. (2006), te Wohlraba i sur.

¹ Indeks devijantnosti izračunat je prema bodovnom sistemu: za tjelesne modifikacije bodovao se broj piercinga po lokaciji i ukupni broj tetovaža, a za Goth izgled crna kosa, crna odjeća i crna šminka.

(2007) sugeriraju da tetovirani pojedinci postižu više rezultate od netetoviranih na mjerama ekstraverzije i povezanim konstruktima (pustolovnost, rizično ponašanje, individualizam, traženje uzbuđenja), iako u jednom istraživanju to nije pronađeno (Forbes, 2001). Jedan od razloga za dvosmisleni prirodu ovih nalaza može biti povezanost s problemima uzorkovanja. U istraživanju Copesa i Forsytha (1993) nema rezultata formalne statističke analize. Dva istraživanja koristila su mjere koje imaju nepoznatu pouzdanost i/ili valjanost (Drews i sur., 2000; Forbes, 2001), dok nekoliko istraživanja ima mali uzorak tetoviranih i/ili piercanih sudionika (Drews i sur. 2000; Forbes, 2001; Tiggeman i Golder, 2006; Von Wiederhold, 1995), malo muških sudionika općenito (Von Wiederhold, 1995) ili s tjelesnim modifikacijama (Nathanson i sur., 2006; Tiggeman i Golder, 2006), bez ženskih sudionika (Copes i Forsyth, 1993) ili nisu izvijestili o spolnoj strukturi grupe s tjelesnim modifikacijama (Roberti i Storch, 2005). Istraživanje Nathansona i sur. (2006) kombiniralo je tetovaže i piercinge s Goth² i provokativnim izgledom kako bi se formirao kulturalni indeks devijantnosti, zbog čega je neovisni odnos između posjedovanja tetovaža/piercinga i kriterijskih varijabli ličnosti nepoznat. Ovakvi problemi ukazuju na ograničenu pouzdanost, valjanost i generabilnost rezultata.

Unatoč nedostatku psiholoških istraživanja, o nekim rezultatima moglo bi se zaključiti na temelju teorije. Iz nekoliko razloga se predviđa da će ekstraverzija biti povezana s tjelesnim modificiranjem. Prvo, jedan od ključnih aspekata ekstraverzije je traženje uzbuđenja (Larsen i Buss, 2008). U jednom objavljenom istraživanju, Roberti, Storch i Bravata (2004) izvijestili su o pozitivnoj povezanosti s tjelesnim modificiranjem.

Što se tiče savjesnosti, smatra se da je niska savjesnost povezana s tjelesnim modifikacijama. Kao i psihopati, oni niske savjesnosti su neodgovorni i bez kontrole impulsa (Paulhus i Williams, 2002). S obzirom da se tjelesne modifikacije često stječu na brzinu i u trenutku (Drews i sur., 2000), takve tendencije karakteriziraju nisko savjesne pojedince. U najnovijem istraživanju u ovom području, Forbes (2001) je utvrdio da oni s tjelesnim modifikacijama sebe opisuju nepromišljenima. Konačno,

² Tipični goth modni izričaj uključuje obojenu crnu kosu, tamni tuš na očima, crne nokte i crnu odjeću što se često kombinira sa stilom odijevanja iz elizabetanskog ili viktorijanskog doba.

nedavni rad na razinama faceta ličnosti pokazao je preklapanje niske savjesnosti s jednim aspektom otvorenosti ka iskustvu, odnosno nekonvencionalnošću (Roberts i sur., 2004), a time i dodao još jedan motiv za tjelesno modificiranje.

Osim toga, možemo predvidjeti vezu između neuroticizma i tjelesnih modifikacija. Nedavna istraživanja na mladima pokazala su da oni s tjelesnim modifikacijama postižu više rezultate na mjerama depresije, neprijateljstva i anksioznosti (Carroll i Anderson, 2002; Ross i Heath, 2003; prema Nathanson, 2006). S obzirom da je neuroticizam karakteriziran dijelom sa sva tri aspekta (Costa i McCrae, 1992), možemo predvidjeti njegovu pozitivnu povezanost s tjelesnim modifikacijama.

Veliki dio literature pokazuje da je otvorenost prema iskustvu povezana s vještinama stvaralaštva (McCrae i Costa, 1997). Ova povezanost odnosi se specifično na kreativnost u izgledu. Na primjer, otvorenost je povezana s količinom i različitosti umjetničkih predmeta u spavaćim sobama sudionika (Gosling i sur., 2002), kao i njihovim web stranicama (Vazire i Gosling, 2004). Također, pokazalo se da su tjelesne modifikacije povezane s kreativnošću (Sanders, 1989). Lingvističke izražaje poput *ukrasi za tijelo, umjetnost tetoviranja* i sl., najčešće koriste pojedinci s tetovazama i piercingom (Greif, Hewitt i Armstrong, 1999; Myers, 1992; Soyland, 1997; prema Nathanson, 2006). Umjetničko samoizražavanje često se navodi kao razlog tjelesnom modificiranju (Armstrong i Murphy, 1997; Jetten i sur., 2001; Myers, 1992; prema Nathanson, 2006). U istraživanju Drewsa i sur. (2000) je objavljeno kako osobe s tjelesnim modifikacijama sebe vide kao osobito kreativne, umjetničke i individualističke. Sve u svemu, postoji dobar razlog za pretpostavku kako je otvorenost ka iskustvu povezana s većim brojem i raznolikošću tjelesnih modifikacija.

Još je jedna dimenzija ličnosti povezana s tjelesnim modificiranjem, a riječ je o impulzivnosti. Mnogi sudionici su potvrdili da su svoju tjelesnu modifikaciju napravili „spontano“, odnosno bez planiranja (Drews i sur, 2000; Mosherov, Oliver i Dolgan, 1967; Myers, 1992; Sanders, 1988; prema Nathanson, 2006). Zbog svoje faktorske kompleksnosti, impulzivnost je imala različitu poziciju u strukturalnim modelima ličnosti. U počecima svojih istraživanja Eysenck (1985) ju je definirao kao dio ekstraverzije, a kasnije kao dio psihoticizma (Eysenck, 1990), no u modelu Coste i McCraea (1992) impulzivnost je faceta neuroticizma.

Psihoticizam

U počecima svojih istraživanja, Eysenck je utvrdio dvije dimenzije ličnosti - ekstraverziju i neuroticizam koje su više puta potvrđene u novim i nezavisnim istraživanjima strukture ličnosti te su kao takve našle mjesto u Big Five modelu ličnosti. 1952. godine Eysenck je uz pomoć faktorske analize počeo proučavati rezultate koje su na testovima ličnosti imali psihijatrijski bolesnici. Rezultati su pokazali da postoji još jedna dimenzija ličnosti koju je Eysenck nazvao psihoticizam te je time uspostavio stabilnu teorijsku strukturu, odnosno trodimenzionalnu PEN teoriju ličnosti. Osobu s visokim rezultatom na P skali (skali psihoticizma) Eysenck opisuje kao usamljenika, osobu kojoj nije mnogo stalo do ljudi, osobu koja je često „teška“ i koja se teško prilagođava bilo čemu i bilo gdje. Takva osoba može biti surova i nehumana, s insuficijentnom osjećajnošću i empatijom, odnosno neosjetljiva. Može biti neprijateljska prema ljudima, čak i prema najbližima, a može biti agresivna čak i prema onima koje voli. Takva osoba voli čudne i neobične stvari, a za opasnost baš i ne mari. Od drugih voli napraviti budalu i uznemirivati ih. Empatija, osjećaj krivnje i razumijevanje drugih su joj strani. Naziv psihoticizam mogao bi navesti na pomisao da je on upotrebljiv samo za bolesnike s dijagnosticiranom psihijatrijskom abnormalnošću, ali on u ovom kontekstu označava onu karakteristiku ličnosti koja se javlja u različitom intenzitetu kod svih ljudi, a samo ako se javi u ekstremnom obliku može se posumnjati da se radi o psihijatrijskoj abnormalnosti.

Eysenck je pretpostavio da dimenzije ekstraverzije i neuroticizma imaju fiziološku osnovu. S obzirom da je dimenzija psihoticizma najkasnije otkrivena, njena fiziološka osnova nije tako mnogo ispitivana, a dobiveni rezultati su mnogo nekonzistentniji nego što je to slučaj s prve dvije dimenzije. Eysenck je pretpostavio da hormon testosteron može biti glavna biološka osnova P dimenzije zbog pronađenih spolnih razlika na P skali kao i u ponašajnim karakteristikama koje su povezane s ovom dimenzijom (npr. agresivnost). Istraživanja vezana za enzim koji sudjeluje u razgradnji monoamina, monoamin oksidaza (MAO), su pokazala da osobe s niskom količinom MAO više konzumiraju alkohol, cigarete i droge, kao i da takve osobe provode više

vremena u socijalnim aktivnostima i više sudjeluju u kriminalu nego osobe s većom količinom MAO u plazmi.

Rushton i sur. (1989) su pokazali da agresivnost pozitivno korelira s dimenzijom psihotocizma. Agresivnost, zajedno s mržnjom, kao glavni čimbenik psihotocizma koja predstavlja tradicionalno mušku karakteristiku, utječe na dobivanje statistički značajnih razlika u spolu kod ove dimenzije (Lojk, 1984). Rahman (1992) je potvrdio kako kriminalci postižu više rezultate na P skali, a Lodhi i sur. (1993) da ovisnici o drogi imaju značajno više rezultate na P skali. Ova istraživanja potvrđuju Eysenckovo stajalište da osoba s viskom rezultatom na P skali pokazuje tendencije kriminalitetu te da je impulzivna, agresivna i neprijateljski raspoložena. Međutim, čini se da P skala mjeri nešto šire od samog patološkog temperamenta jer je nađeno (Zuckerman, 1989, Eysenck, 1992) da priznati umjetnici imaju veći rezultat na navedenoj skali nego same osobe s dijagnosticiranim psihotičnim poremećajem. Autori pretpostavljaju da karakteristike psihotocizma (agresivnost, samouveličavanje, neosjetljivost na tuđe probleme) u kombinaciji s kreativnim tipom divergentnog mišljenja mogu dovesti do uspjeha u svijetu umjetnosti.

Psihotocizam se često povezivao s devijantnošću, isto kao i tjelesne modifikacije pa se iz tog razloga ispitivala povezanost modifikacija s raznim rizičnim ponašanjima. Tetoviranje i piercanje često je bilo povezano s raznim zdravstvenim rizicima zbog nehigijenskih uvjeta u kojima su se radili te su zbog toga dugo vremena bili okarakterizirani kao rizično ponašanje. Jedna od činjenica koja se provlači kroz razna istraživanja jest da su oni koji se odlučuju na tjelesne modifikacije skloni zloupotrebljavanju droga, ranom seksualnom promiskuitetu i nasilju (Burger i Finkel, 2002). Neki istraživači su otišli toliko daleko da su tvrdili kako tjelesne modifikacije potiču antisocijalno ponašanje (Brean, 2002; Favazza, 1996; Redfearn, 2002; prema Nathanson i sur., 2006). Rezultati istraživanja su prilično konzistentni. Roberts i Ryan (2002) izvještavaju da je posjedovanje tetovaže prediktor ranog ulaska u seksualne aktivnosti, zloupotrebe droga, nasilnog ponašanja i problema u školi. Koch i sur. (2005; prema Tate i Shelton, 2008) pokazali su da je tjelesno modificiranje povezano s konzumacijom psihoaktivnih sredstava, rizičnim seksualnim ponašanjem te problemima u školi. Burger i Finkel (2002) nalaze kako su tjelesne modifikacije značajni prediktori

upuštanja u seksualni odnos sa strancem, rizičnog konzumiranja alkohola i prisiljavanja žene na seksualni odnos kod muškaraca. Deschesnes i sur. (2006) pokazali su kako su faktori koji pridonose vjerojatnosti piercanja i tetoviranja adolescenata povezani s rizičnim ponašanjima poput konzumiranja droga, ilegalnim aktivnostima, pripadanjem grupi rizičnih vršnjaka, kockanjem, problemima u školi i posjećivanjem *rave*³ glazbenih događaja.

Svrha ovog istraživanja je ispitati razlike između *Velikih pet* dimenzija ličnosti i psihoticizma s obzirom na (ne)posjedovanje i vrstu tjelesne modifikacije. Zbog brojnih problema u prethodnim istraživanjima te suočavanja s činjenicom da se gotovo ništa ne zna o odnosu ličnosti i tjelesnih modifikacija u nepsihijatrijskoj populaciji, malo je empirijskih temelja na kojem bi se mogle temeljiti specifične hipoteze. *Velikih pet* dimenzije ličnosti odabrali smo jer se petfaktorski model pokazao visokoreplikabilnim kod različitih istraživača, izvora podataka, formata čestica i kultura, a psihoticizam jer se često dovodi u vezu s raznim rizičnim ponašanjima, kao i tjelesno modificiranje.

³ Na rave glazbenim događajima obično nastupaju DJ-evi koji puštaju razne oblike elektronske plesne glazbe (npr. house, techno, trance, itd). Glazba je pojačana s velikim zvučnicima i praćena laserskom svjetlošću, vizualnim efektima i dimom.

CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Cilj

Cilj ovog istraživanja je ispitati razlike u osobinama ličnosti između skupina s obzirom na prisutnost / odsutnost i vrstu tjelesne modifikacije.

S obzirom na nedostatak psiholoških istraživanja, hipoteze su bazirane na teorijskim osnovama.

Problemi i hipoteze

P1: Ispitati razlike u izraženosti osobina ličnosti između skupina sudionika s obzirom na prisutnost / odsutnost tjelesne modifikacije (tetovaža i/ili piercing).

H₁: Skupina sudionika koja posjeduje tjelesnu modifikaciju (tetovaža i/ili piercing) postići će više rezultate na dimenzijama ekstraverzije, neroticizma, otvorenosti ka iskustvu i psihoticizma, a niže na dimenzijama ugodnosti i savjesnosti od skupine bez tjelesnih modifikacija.

P2: Ispitati razlike u izraženosti osobina ličnosti između skupina sudionika s obzirom na vrstu tjelesne modifikacije (bez modifikacije, samo tetovaža, samo piercing, i tetovaža i piercing).

H₂: Skupina sudionika s obje tjelesne modifikacije postići će više rezultate na dimenzijama ekstraverzije, neroticizma, otvorenosti i psihoticizma, a niže rezultate na dimenzijama ugodnosti i savjesnosti od skupina s nijednom ili jednom modifikacijom.

METODOLOGIJA

Sudionici istraživanja

Istraživanje je provedeno na uzorku od 205 studenata Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Dob sudionika kreće se od 19 do 40 godina, a prosječna dob je 23.4 godine ($SD = 5.34$).

Kao što je vidljivo iz tablice 1, u uzorku ima više sudionika ženskog spola (60%) te prevladavaju studenti pete godine studija. Upitnik su ispunjavali studenti svih smjerova Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Samo 15% ukupnog uzorka čine studenti psihologije. Što se tiče zastupljenosti tjelesnih modifikacija, od 205 sudionika, njih 85 nema tjelesnih modifikacija (41.5%), 42 (20.5%) ima tetovaže, 36 (17.5%) piercing, a 42 (20.5%) i tetovažu i piercing.

Tablica 1
Sociodemografska obilježja uzorka (N=205)

Varijable	Kategorije	N	%
Spol	M	82	40
	Ž	123	60
Godina studija	prva	25	12
	druga	28	14
	treća	28	14
	četvrta	32	16
	peta	92	44
Smjer studija	psihologija	31	16
	anglistika	38	19
	komparativna književnost	23	11
	sociologija	18	9
	kroatistika	16	7
	filozofija	13	6
	pedagogija	12	5
	ostalo	54	27
Vrsta modifikacije	bez tjelesne modifikacije	85	42
	tetovaža	42	20
	piercing	36	18
	obje tjelesne modifikacije	42	20

Legenda: N – broj ispitanika; % - postotak ispitanika

Postupak

Istraživanje je provedeno putem online upitnika u studenom 2014. godine, a trajalo je mjesec i pol dana. Online upitnik je sadržavao pitanja o sociodemografskim karakteristikama sudionika, BFI upitnik ličnosti (*Big Five Inventory; John, Donahue i Kentle, 1991*) te modificirani EPQ upitnik (*Eysenck Personality Questionnaire, Eysenck i Eysenck, 1985*) na kojem su sudionici umjesto uobičajenih odgovora točno/netočno, davali odgovore na Likertovoj skali od 1 do 5 (1 znači “uopće se ne slažem”, a 5 “u potpunosti se slažem”). Online upitnik je konstruiran u programu *Limesurvey*, a internet adresa, koja vodi do online upitnika, je bila poslana svim studentima Filozofskog fakulteta u Zagrebu preko službenog webmaila.

Sudionicima je na naslovnoj stranici upitnika objašnjeno kako se radi o istraživanju u sklopu diplomskog rada pri Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu čiji je cilj provjera povezanosti osobina ličnosti i tjelesnih modifikacija. Naglašeno je da je ispitivanje anonimno i da će se podaci koristiti isključivo u istraživačke svrhe.

Instrumenti

Sociodemografski upitnik

Sociodemografski upitnik konstruiran je za potrebe istraživanja i sadrži pitanja koja se odnose na dob, godinu i smjer studija, posjedovanje tjelesnih modifikacija te pitanja o lokaciji tetovaže i/ili piercinga.

BFI upitnik ličnosti

Big Five Inventory je upitnik ličnosti kojeg su razvili John, Donahue i Kentle (1991) i koji mjeri dimenzije pet-faktorskog modela ličnosti. Sastoji se od 44 tvrdnje koje opisuju pet velikih dimenzija ličnosti: ekstraverziju (“Sebe vidim kao osobu koja je pričljiva.”), neuroticizam (“Sebe vidim kao osobu koja može biti napeta.”), savjesnost (“Sebe vidim kao osobu koja temeljito obavlja posao.”), ugodnost (“Sebe vidim kao osobu koja je prema gotovo svima pažljiva i ljubazna.”) i otvorenost (“Sebe vidim kao osobu koja je radoznala i zanimaju ju brojne različite stvari.”). Sudionici izražavaju

stupanj slaganja s tvrdnjama na skali s pet uporišnih točaka pri čemu 1 znači "uopće se ne slažem", a 5 "u potpunosti se slažem."

Prednost BFI upitnika kao mjere pet faktora ličnosti je taj što je on kratka mjera i vremenski ekonomičan te unatoč manjem broju čestica, njegove metrijske karakteristike ostaju na razini nekih duljih mjera poput NEO-FFI-a i pridjevskih markera petfaktorskog modela (John i sur., 2008). BFI iskazuje zadovoljavajuću konvergentnu valjanost kada se uspoređuje s ovim instrumentima. Pouzdanosti pojedinih dimenzija izmjerenih BFI-jem izražene Cronbachovim alfa koeficijentom, u prosjeku se kreću oko .80, a test-retest pouzdanosti oko .85 (John i sur., 2008).

Jedan od nedostataka BFI-ja, koji proizlazi iz njegove prednosti kao kratkog upitnika, je taj što on zbog manjeg broja čestica ne mjeri pojedine facete petfaktorskog modela, nego samo šire dimenzije.

Pouzdanost skale ekstraverzije izračunata kao Cronbachov alfa na uzorku naših sudionika iznosi .82, ugodnosti .73, savjesnosti .83, neuroticizma .86 i otvorenosti .82.

EPQ upitnik ličnosti

EPQ (*Eysenck Personality Questionnaire*, Eysenck i Eysenck, 1986) je upitnik ličnosti koji se sastoji od 90 pitanja i mjeri osnovne dimenzije ličnosti: ekstraverziju-introverziju (21 pitanje), emocionalnu stabilnost - neuroticizam (23 pitanja) te psihoticizam (25 pitanja). Upitnik sadrži i tzv. skalu laži koja mjeri stabilnu dimenziju ličnosti koja se može opisati kao sklonost davanju socijalno poželjnih odgovora.

Upitnik je baždaren na sudionicima iznad 16 godina starosti. Pouzdanost ovog upitnika kreće se između $\alpha = .80$ i $\alpha = .90$ što je u rangu ostalih upitnika ličnosti (Eysenck i Eysenck, 1985). Primjena može biti grupna ili individualna.

Za mjerenje faktora psihoticizma korišten je modificirani Eysenckov upitnik ličnosti (EPQ-P), u kojem su sudionici umjesto uobičajenog odgovaranja na pitanja s točno ili netočno, izražavali stupanj slaganja s tvrdnjama na skali s pet uporišnih točaka pri čemu 1 znači "uopće se ne slažem", a 5 "u potpunosti se slažem."

Pouzdanost skale psihoticizma u ovom istraživanju iznosi .78.

Razlog korištenja korištenja modificirane verzije upitnika jest što sa psihometrijskog gledišta, Likertova skala s nekoliko kategorija se pokazala prikladnijom za ovakav tip testa (Muniz, 2005). Tako, na primjer, Velicer, DiClemente i Corriveau (1984; prema Muniz, 2005) identificiraju moguće prednosti skale Likertova tipa naspram dihotomne, a to su poboljšana pouzdanost, povećana valjanost te bolje prihvaćanje od strane osoba koje ispunjavaju upitnik. Sudionici procjenjuju skalu Likertova tipa više zadovoljavajućom s obzirom da im to omogućuje veću fleksibilnost u odgovoru, ne prisiljavajući ih da biraju između samo dvije mogućnosti. Ove prednosti pronađene su u slučajevima različitih upitnika i uzoraka. Goldberg (1981) također pokazuje da upotreba nekoliko kategorija, umjesto samo dvije, dopušta realnije samovrednovanje od strane sudionika.

REZULTATI

Da bi bili klasificirani kao tetovirani, sudionici su morali napisati da imaju barem jednu tetovažu. Vodeći se ovom definicijom, od ukupnog uzorka ($N = 205$), 42 sudionika ima tetovažu (20.9%), od čega je 21 muškarac (50%) i 21 žena (50%).

Klasifikacija sudionika s piercingom ovisila je o spolu. Muškarci koji su imali piercing na bilo kojem dijelu tijela bili su klasificirani kao piercanci. Žene koje imaju piercing na bilo kojem dijelu tijela, osim na ušnoj resici, bile su klasificirane kao piercane. Ovakva klasifikacija koristila se i u ranijim istraživanjima (Forbes, 2001; Roberti i Stroch, 2005; prema Tate i Shelton, 2008) zbog toga što je pirsanje ušne resice kod žena uobičajeno i rasprostranjeno kroz različite kulture. Vodeći se ovom klasifikacijom, 36 sudionika (37.5%) ima piercing, od čega je 17 žena (49.3%) i 19 muškaraca (50.7%).

42 sudionika (20.4%) ima obje tjelesne modifikacije, od čega je 20 muškaraca (47.6%) muškaraca i 22 žene (52.4%).

Od ukupnog uzorka, njih 85 (41.4%) nema nikakvu tjelesnu modifikaciju, od čega su 63 žene (74.1%) i 22 muškarca (25.9%).

Razlike u izraženosti osobina ličnosti između skupina sudionika s obzirom na prisutnost / odsutnost modifikacije tijela

U tablici 2 navedene su prosječne vrijednosti, raspršenja za svaku pojedinu skalu u BFI i EPQ-P upitniku ličnosti te rezultati Kolmogorov – Smirnovljeva testa koji pokazuje normalnost distribucija za sve skale ličnosti.

Tablica 2

Aritmetičke sredine, standardne devijacije, Kolmogorov – Smirnov test (K-S-Z) za BFI i EPQ-P skalu (N = 205)

Upitnik ličnosti	Dimenzija ličnosti	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>K-S-Z</i>	<i>p</i>
BFI	Ekstraverzija	3.26	.672	0.860	.451
	Ugodnost	3.31	.537	0.998	.272
	Savjesnost	3.39	.613	0.899	.394
	Neuroticizam	2.87	.717	1.219	.103
	Otvorenost	3.61	.588	0.970	.304
EPQ	Psihoticizam	2.02	.388	0.855	.458

Legenda: *M* – aritmetička sredina, *SD* – standardna devijacija, *K-S-Z* - Kolmogorov – Smirnov test, *p* – razina značajnosti

Kako bi se utvrdilo postoje li razlike u izraženosti osobina ličnosti između skupina sudionika s obzirom na prisutnost / odsutnost modifikacije tijela, proveden je t-test za nezavisne uzorke, a rezultati su prikazani u tablici 3.

Tablica 3

Deskriptivna statistika, t-test i veličina učinka (Cohenov *d*) za BFI i EPQ-P upitnike ličnosti, za sudionike bez tjelesnih modifikacija (-) i za sudionike s tjelesnim modifikacijama (+)

Upitnik ličnosti	Dimenzija upitnika	<i>df</i>	Vrsta modifikacije	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>d</i>
BFI	Ekstraverzija	203	-	85	3.14	0.761	2.02	.04	.29
			+	120	3.34	0.590			
	Ugodnost		-	85	3.39	0.539	2.03	.04	.28
			+	120	3.23	0.529			
	Savjesnost		-	85	3.37	0.640	0.37	.71	.05
			+	120	3.40	0.596			
	Neuroticizam		-	85	3.01	0.808	2.25	.02	.32
			+	120	2.77	0.629			
	Otvorenost		-	85	3.58	0.578	0.26	.79	.03
			+	120	3.61	0.598			
EPQ	Psihoticizam	-	85	1.88	0.317	4.75	.01	.66	
		+	120	2.12	0.404				

Legenda: *df* – stupnjevi slobode, *N* – broj ispitanika, *M* – aritmetička sredina, *SD* – standardna devijacija, *t* – t-test, *p* – razina značajnosti, *d* – Cohenov *d*

T-testovi za nezavisne podatke provedeni na rezultatima BFI i EPQ-P upitnika ličnosti pokazali su da postoji statistički značajna razlika na dimenzijama ekstraverzije ($t(203)=2.02$; $p<.05$; $d=.29$), ugodnosti ($t(203)=2.03$; $p<.05$; $d=.28$), neuroticizma ($t(203)=2.25$; $p<.05$; $d=.32$) i psihoticizma ($t(203)=4.75$; $p<.01$; $d=.66$). Na dimenzijama savjesnosti i otvorenosti nije dobivena statistički značajna razlika.

Iz dobivenih rezultata je vidljivo kako postoji razlika u osobinama ličnosti s obzirom na prisutnost / odsutnost tjelesne modifikacije.

Kako bismo bolje prikazali razliku između distribucija rezultata sudionika bez i s tjelesnim modifikacijama, izračunali smo i Cohenov d , odnosno „veličinu efekta“. Cohenov d definiran je kao standardizirana razlika između rezultata dvije skupine sudionika, a računa se kao razlika aritmetičkih sredina dvije skupine rezultata podijeljena standardnom devijacijom bilo koje od skupina ili njihovom prosječnom standardnom devijacijom (Cohen, 1988). Cohenov d manji od 0.2 obično se smatra malim, oni između 0.3 i 0.6 smatraju se srednjima, a oni veći od 0.7 smatraju se velikima. Jedan od načina interpretiranja Cohenovog d jest stupanj u kojem se dvije distribucije ne preklapaju. Primjerice, kada je d jednak nuli, to znači kako se distribucije dobivenih rezultata potpuno preklapaju, odnosno kako je u tom slučaju postotak njihovog nepreklapanja jednak nuli. Cohenov d od 0.2 do 0.3 upućuje na preklapanje površina distribucija oko 85%, oko 0.5 pokazuje kako se dobivene distribucije preklapaju u oko 67% svoje ukupne površine, a oko 0.8, što se smatra velikim efektom, se preklapaju oko 53%. Dakle, dobivene razlike između dviju skupina sudionika u ekstraverziji i ugodnosti mogu se smatrati malima, a u neuroticizmu i psihoticizmu srednje velikim razlikama.

Razlike u izraženosti osobina ličnosti između skupina sudionika s obzirom na vrstu modifikacije tijela

Kako bi se utvrdilo postoje li razlike u izraženosti osobina ličnosti između skupina sudionika s obzirom na vrstu modifikacije tijela (bez modifikacije, samo tetovaža, samo piercing, i tetovaža i piercing) provedeno je 6 višesmjernih analiza

varijance sa vrstom modifikacije i spolom kao nezavisnim varijablama za svaku od dimenzija upitnika, a pomoću Scheffe post hoc testa testirane su dobivene razlike između pojedinih grupa.

Rezultati analize varijance pokazali su kako nema značajnih razlika niti za glavne efekte niti za njihovu interakciju ni na jednoj od *Velikih pet* osobina ličnosti. Rezultati su prikazani u prilogu 3.

Kako je vidljivo iz tablice 4, statistički značajne razlike dobivene su na dimenziji psihoticizma i to za oba glavna efekta i za njihovu interakciju. Efekt spola značajan je pri razini od 1% dok su drugi glavni efekt (vrsta tjelesne modifikacije) i interakcija značajni na razini od 5%.

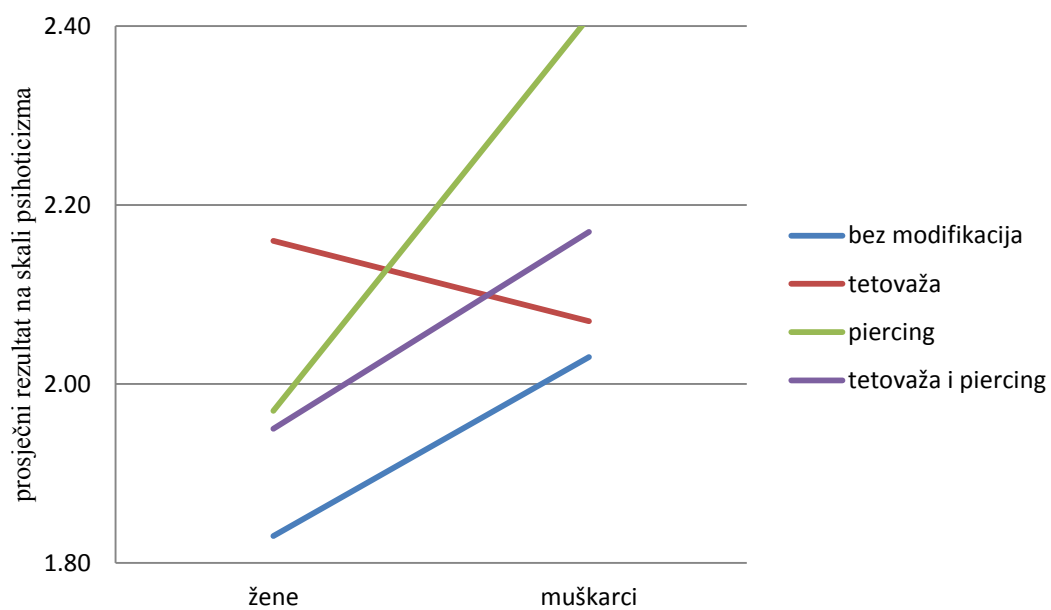
Tablica 4

Rezultati analize varijance za dimenziju psihoticizma

Dimenzija ličnosti	Izvor varijabiliteta	<i>df</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
	Vrsta modifikacije	3	5.005	.002
	Spol	1	13.152	.000
Psihoticizam	Vrsta modifikacije x Spol	3	3.698	.013

Legenda: *df* – stupnjevi slobode, *F* – F-omjer, *p* – razina značajnosti

Prvi glavni efekt (vrsta tjelesne modifikacije) pokazao se statistički značajnim na razini rizika od 5%. Najniže rezultate na dimenziji psihoticizma postižu sudionici bez modifikacija ($M = 1.93$, $SD = 0.044$), zatim oni sa obje modifikacije ($M = 2.06$, $SD = 0.054$), zatim tetovirani ($M = 2.11$, $SD = 0.054$), a najviše rezultate postižu sudionici s piercingom ($M = 2.19$, $SD = 0.059$). Scheffeov post hoc test pokazao je kako se sudionici bez tjelesne modifikacije značajno razlikuju od ostalih skupina sudionika. Što se tiče drugog glavnog efekta (spol), žene postižu niži rezultat na psihoticizmu ($M = 1.98$, $SD = 0.036$) od muškaraca ($M = 2.17$, $SD = 0.039$). Interakcija se također pokazala statistički značajnom. Dobivene razlike ilustrirane su grafički na slici 1.

Slika 1. Grafički prikaz rezultata dobivenih na skali psihoticizma

Vidljivo je kako tetovirane žene postižu više rezultate na psihoticizmu od tetoviranih muškaraca te od muškaraca koji nemaju tjelesnih modifikacija. Također, postižu najviše rezultate od žena iz preostale tri grupe.

RASPRAVA

Prvi cilj ovog istraživanja bilo je utvrđivanje razlika u izraženosti osobina ličnosti između skupina sudionika s obzirom na prisutnost / odsutnost modifikacije tijela. Rezultati statističkih analiza su pokazali kako osobe s tjelesnim modifikacijama postižu statistički značajno više rezultate na dimenzijama ekstraverzije i psihoticizma, a statistički značajno niže rezultate na dimanzijama ugodnosti i neuroticizma od osoba bez tjelesnih modifikacija. Na dimenzijama neuroticizma i psihoticizma pokazalo se kako se radi o srednjoj veličini efekta, dok je na ostalim dimenzijama ličnosti veličina efekta mala. Za dimenziju savjesnosti i otvorenosti nisu dobivene statistički značajne razlike.

S obzirom na nekonzistentnost rezultata u prijašnjim istraživanjima, hipoteze su postavljene na teorijskim osnovama i dobiveni rezultati ih djelomično potvrđuju.

Što se tiče ekstraverzije, Copes i Forsyth (1993) su u svom istraživanju objasnili kako je moguće da oni s tjelesnim modifikacijama postižu više rezultate jer ekstraverti zahtijevaju više socijalne i fizičke stimulacije te je vjerojatnije da se uključe u ponašanja koja se smatraju društveno neprihvatljivima.

Očekivalo se kako će na dimenziji neuroticizma sudionici s tjelesnim modifikacijama postići više rezultate od sudionika bez tjelesnih modifikacija, a dobiveno je upravo suprotno. Sudionici s tjelesnim modifikacijama imaju značajno niže rezultate na dimenziji neuroticizma. Ovakvi rezultati dobiveni su u istraživanju Fredericka i Bradleya (2000). Razlog zašto se smatra da su osobe s modifikacijama emocionalno nestabilne je taj što su istraživanja često provedena na psihijatrijski tretiranim bolesnicima kod kojih je prisutna psihopatologija (Požgain i sur., 2004). No, kako su u ovom istraživanju dobiveni drugačiji rezultati, moglo bi se pretpostaviti kako se neurotičnije osobe, zbog svoje anksioznosti i straha, neće odvažiti na postupak tjelesnog modificiranja koje je praćeno boli.

Rezultati su također pokazali još jednu razliku u osobinama ličnosti između skupine s tjelesnim modifikacijama i usporedne skupine bez tetovaže ili piercinga. Sudionici s tjelesnim modifikacijama postigli su više rezultate na dimenziji psihoticizma. Takvi rezultati u skladu su s očekivanjima s obzirom da se u prijašnjim

istraživanjima pokazalo kako su modifikacije povezane s nizom rizičnih ponašanja, impulzivnošću, agresivnošću, i sl.

Drugi cilj ovog istraživanja bio je utvrđivanje razlika u izraženosti osobina ličnosti između skupina sudionika s obzirom na vrstu modifikacije tijela. Tako su sudionici podijeljeni u četiri grupe: bez tjelesne modifikacije, s tetovažom (ili tetovažama), s piercingom (ili piercinzima) i s obje tjelesne modifikacije (i tetovaža/e i piercing/e). Rezultati su pokazali kako nema razlike na dimenzijama *Velikih pet* osobina ličnosti između četiri grupe sudionika. Sudionici s obje tjelesne modifikacije nisu ništa više ekstravertiraniji, neurotičniji, otvoreniji niti manje ugodni i savjesni od ostalih grupa sudionika. Efekt spola nije se pokazao značajnim ni na jednoj od Velikih pet dimenzija ličnosti.

Što se tiče psihoticizma, očekivalo se kako će sudionici s obje tjelesne modifikacije postići najviše rezultate. Međutim, pokazalo se kako najviše rezultate postižu sudionici s piercingom, zatim slijede oni s obje modifikacije, oni s tetovažama te na kraju sudionici bez tjelesnih modifikacija. Razlog ovakvim rezultatima može biti mali broj sudionika u svakoj skupini, a najmanji broj sudionika (njih 36) nalazi se u skupini onih koji imaju piercing. Rezultati pokazuju kako se čak pet sudionika s piercingom nalazi u 10 najviših rezultata na dimenziji psihoticizma, dok u ostalim grupama manje od 4 sudionika postiže tako visoke rezultate. Mogli bismo zaključiti kako je nekoliko piercanih sudionika s ekstremnijim rezultatima utjecalo na rezultat cijele skupine.

Frederick i Bradley (2000) istraživali su psihološke i motivacijske razlike osoba s i bez tjelesnih modifikacija. Iako broj piercinga nije bio povezan s psihološkim karakteristikama, rezultati su pokazali da su oni pojedinci koji su napravili piercing u mladoj dobi imali veće rezultate na psihopatiji od onih koji su napravili piercing kad su bili stariji. Ovaj rezultat može biti važan u razlikovanju između dvije različite vrste piercanih osoba. Postoji mlađa skupina čije je ponašanje rezultat ili simbol antisocijalnih karakteristika te koji izvještavaju o više antisocijalnih ponašanja. Ovo objašnjenje podržava istraživanje Cenicerosa (1998; prema Frederick i Bradley, 2000) koje je utvrdilo da su tjelesne modifikacije simbol pobune tijekom razdoblja razvoja

identiteta. Mlađa skupina piercanih može se psihički razlikovati od starije skupine zbog krize identiteta.

Lauman i Derrick (2006; prema Frederick i Bradley, 2000) proveli su opsežno istraživanje u Sjedinjenim Američkim Državama kako bi istražili učestalost tetoviranja i piercinga, društvenu raspodjelu te medicinske i socijalne posljedice modificiranja. Pokazalo se da je piercing zastupljeniji među onima koji sudjeluju u opasnim aktivnostima, kao što su opijanje, uzimanje droga i radnje koje mogu dovesti do zatvora. Gotovo trećina osoba s piercinzima napravila je tjelesnu modifikaciju izvan ovlaštenih studija za tetoviranje i tako riskirala različite infekcije. Radi potpunijih rezultata, bilo bi poželjno ispitati kada su sudionici napravili svoj prvi piercing i iz kojeg razloga.

Također, u ovom istraživanju efekt spola se pokazao statistički značajnim na dimenziji psihoticizma u smjeru da žene općenito postižu niže rezultate od muškaraca. No, pokazalo se i da tetovirane žene imaju veći rezultat na dimenziji psihoticizma od tetoviranih muškaraca te od muškaraca bez tjelesnih modifikacija. Moglo bi se pretpostaviti da je kod žena prag na skali psihoticizma (onaj koji je potreban da bi se odlučila na tetoviranje) viši. Drugim riječima, da bi se žena odlučila na tetoviranje treba imati više psihotičnih tendencija u ponašanju nego muškarci.

U prijašnjim istraživanjima se pokazalo kako broj tetovaža može biti prediktivan za rizično ponašanje (Roberti i sur., 2004), a Beauregard (2001; prema Deschesnes i sur., 2006) smatra da broj i vidljivost tetovaža mogu biti indikatori ozbiljnijih problema u ponašanju. U ovom istraživanju žene imaju više tetovaža od muškaraca, tj. žene u prosjeku imaju 4.9 tetovaža, a muškarci 4.1. Podaci o vidljivosti tetovaža nisu prikupljeni u ovom istraživanju, nego samo o njihovoj lokaciji. Rezultati su pokazali kako žene imaju više tetovaža na vratu, leđima, nozi, trbuhu, boku, rebrima i stražnjici, a muškarci na ramenu, ruci i prsima. No, o vidljivosti tetovaža teško je zaključivati. Za to je potrebno definirati vidljivost tetovaže, a bez fotografije modifikacije o tome se može samo nagađati.

Ipak, mlađe odrasle osobe s tetovažom i/ili piercingom više su slične svojim vršnjacima, nego različite, i njihovi rezultati nalaze se u normalnom rasponu

psihološkog funkcioniranja. Literatura o psihološkim osobinama osoba s tjelesnim modifikacijama učinila je malo kako bi uklonila stereotipe o tetoviranim i piercanim osobama kao različitima od ostatka društva. Većina literature pretpostavlja da se modificirani razlikuju od „normalnih“ pojedinaca po osobinama ličnosti, te su na taj način usmjerili pozornost na kliničke skupine tjelesno modificiranih ili na zatvorenike. Manji dio istraživanja ispituje modifikacije tijela kao normalno, moderno društveno ponašanje koje pobija sva popularna uvjerenja da se mlade odrasle osobe tetoviraju ili piercaju zbog neke vrste psihičkog poremećaja.

METODOLOŠKI NEDOSTACI I PREPORUKE ZA DALJNJA ISTRAŽIVANJA

Glavno ograničenje ovog istraživanja je osobitost uzorka koja vjerojatno ne odražava opću populaciju te sama veličina uzorka. Generalizacija rezultata ograničena je specifičnošću populacije s obzirom na dob i stupanj obrazovanja.

Nadalje, iako internetska istraživanja imaju niz prednosti kao što su brže i jednostavnije prikupljanje podataka, ekonomičnost, smanjenu mogućnost pogreške pri unosu podataka itd. Nedostatak im je što je slab stupanj kontrole nad uvjetima provođenja ispitivanja. Također, iako je anonimnost sudionicima gotovo posve zajamčena, osobito ako ne bilježimo IP-adresu s koje se pristupa istraživanju, nije isključeno da sudionici daju netočne i iskrivljene podatke o sebi, u obliku socijalno poželjnog odgovaranja koje može biti svjesno ili nesvjesno. Ipak, u velikom istraživanju koje je provedeno s ciljem evaluiranja kvalitete podataka prikupljene internetskim upitnicima ličnosti u odnosu na klasične tipa papir-olovka, zaključeno je da su rezultati prikupljeni tim dvama načinima konzistentni i da internetske metode mogu pridonijeti istraživanjima u mnogim područjima psihologije (Gosling i sur., 2004).

Kako se pokazalo u ovom, ali i u prijašnjim istraživanjima, da sudionici s modifikacijama postižu više rezultate na dimenziji psihoticizma, bilo bi dobro provjeriti koja su to rizična ponašanja u koja se upuštaju, tj. bilo bi dobro provjeriti neke individualne i okolinske karakteristike pojedinca, kao što su agresivnost i sl.

U ovom istraživanju bilježilo se prisustvo / odsustvo, lokacija i broj tjelesnih modifikacija, no ne i veličina, sadržaj i vidljivost, iako se pokazalo kako broj tetovaža može biti prediktivan za rizično ponašanje (Roberti i sur., 2001). Beauregard (2001; prema Deschesnes i sur., 2006) smatra da broj i vidljivost tetovaža mogu biti indikatori ozbiljnijih problema u ponašanju.

Buduća istraživanja trebala bi se usmjeriti i na one osobe koje nemaju tjelesnu modifikaciju. Grupu ispitanika moglo bi se podijeliti u dvije kategorije: one koji bi željeli napraviti tjelesnu modifikaciju i oni koji to odbijaju te provjeriti kako se te dvije grupe međusobno razlikuju i razlikuju li se od onih koji već imaju neku modifikaciju. Također, bi se trebalo osvrnuti i na neke druge tjelesne modifikacije, poput npr. skarifikacije ili žigosanja, pogotovo zato što su rijetke.

Iako tjelesno modificiranje kao vrsta izražavanja može biti kratkog vijeka, svakako je važno u ovom trenutku shvatiti zašto modifikacija tijela nastaje i postoji li neka psihopatologija povezana s tim ponašanjem. Buduća istraživanja su važna i u psihološkom, ali i u praktičnom smislu. Kako raste popularnost tjelesnih modifikacija (prvenstveno tetovaža i piercinga), tako raste i broj salona za tetoviranje i pirsanje. U isto vrijeme, neki gradovi su počeli sumnjati da je poželjno imati studio za tetoviranje ili piercing na svom području, kao rezultat negativnih stereotipa o pojedincima koje ovi saloni privlače i zdravstvenih problema vezanih uz praksu modifikacije tijela (Bozzo, 1999a; 1999b, Wisniewski, 1999; prema Fredrick i Bradley, 2000). Ovakva istraživanja su važna i bitno je da rezultati o tetoviranim i piercanim osobama budu dostupni javnosti kako bi ljudi bili informirani pri donošenju nekih odluka (npr. hoće li zaposliti osobu s tjelesnom modifikacijom). Ovakva istraživanja pomoći će da nestanu neki od negativnih stereotipa o tjelesnim modifikacijama. Buduća istraživanja trebala bi ispitati psihološke karakteristike kod modificiranih osoba u većem dobnom rasponu te dati još jasniju psihološku sliku pojedinaca koji imaju tjelesne modifikacije.

ZAKLJUČAK

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati razlike u dimenzijama ličnosti između sudionika s obzirom na to posjeduju li tjelesnu modifikaciju ili ne, i o kojoj vrsti modifikacije je riječ.

Rezultati su pokazali kako sudionici s tjelesnim modifikacijama postižu značajno više rezultate na dimenzijama ekstraverzije i psihoticizma, a niže na dimenzijama ugodnosti i neuroticizma od sudionika bez tjelesnih modifikacija.

Što se tiče vrste modifikacije tijela, sudionici su bili podijeljeni u četiri skupine: bez modifikacije, samo tetovaža, samo piercing te tetovaža i piercing. Pokazalo se kako nema razlike na *Velikih pet* osobina ličnosti između skupina sudionika, no kako sudionici s piercingom postižu značajno više rezultate na dimenziji psihoticizma od sudionika bez tjelesnih modifikacija te od sudionika s tetovažom i s obje modifikacije.

LITERATURA

- Atkinson, M. (2003). *Tattooed: The sociogenesis of a body art*. Toronto: University of Toronto Press.
- Brozović, A. (2011). *Tjelesne modifikacije i velepatori model ličnosti*. Neobjavljeni diplomski rad. Zagreb: Odsjek za psihologiju Hrvatskih studija.
- Burger, T. D. i Finkel, D. (2002). Relationship between body modifications and very high-risk behaviors in a college population. *College Student Journal*, 36, 203-214.
- Carroll, S.T., Riffenburgh, R.H., Roberts, T.A., i Myhre, E.B. (2002). Tattoos and body piercing as indicators of adolescent risk taking behaviors. *Pediatrics*, 109, 1021-1027.
- Chalmers, C. (2009). Charting the existence and approaches to management of the tattooing and body piercing industry – a historical overview. *Journal of Infection Prevention*, 10, 102-105.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates.
- Copes, J. H., i Forsyth, C. J. (1993). The tattoo: A social psychological explanation. *International Review of Modern Sociology*, 23, 83–89.
- Costa, P.T., Jr., i McCrae, R.R. (1992). The Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five Factor Inventory (NEO-FFI) professional manual. Odessa, FL: *Psychological Assessment Resources*.
- DeMello. M. (1995). „Not just for bikers anymore“: Popular representation of American tattooing. *Journal of Popular Culture*, 29, 37-52.
- Deschesnes, M., Fines, P., i Demers, S. (2006). Are tattooing and body piercing indicators of risk-taking behaviours among high school students? *Journal of Adolescence*, 29, 379-393.
- Drews, D.R., Allison, C.K., i Probst, J.R. (2000). Behavioral and self concept differences in tattooed and non-tattooed college students. *Psychological Reports*, 86, 475-481.
- Eysenck, H.J. i Eysenck, M.W. (1985). *Personality and Individual Differences*. Plenum Press, New York and London.
- Eysenck, S.B.G., Eysenck, H.J. i Barnett, P. (1985). A Revised Version of the Psychoticism Scale. *Personality and Individual Differences*, 6, 21-29.

- Eysenck, H.J. (1990). Biological Dimensions of Personality. *Handbook of Personality: theory and research*. New York: Guilford.
- Eysenck, H.J. (1992). The definition and measurement of psychoticism. *Personality and Individual Differences*, 13, 757-785.
- Featherstone, M. (2000). *Body Modification*. London: Sage.
- Forbes, G.B. (2001). College students with tattoos and piercings: Motives, family experiences, personality factors, and perception by others. *Psychological Reports*, 89, 774-786.
- Frederick, C. M., i Bradley, K. A. (2000). A different kind of normal? Psychological and motivational characteristics of young adult tattooers and body piercers. *North American Journal of Psychology*, 2, 379-389.
- Fulgosi, A., Knezović, Z., i Zarevski, P. (1982). Matematička analiza impulzivnosti, potrebe za uzbuđenjima i uvjerenja o mjestu kontrole u prostoru Eysenckovih dimenzija ličnosti. *Revija za psihologiju*, 12, 15-23.
- Goldberg, L. R. (1981). Unconfounding situational attributions from uncertain, neutral, and ambiguous ones: a psychometric analysis of descriptions of oneself and various types of others. *Journal of Personality and Social Psychology*, 41, 517-552.
- Gosling, S.D., Ko, S.J., Mannarelli, T., i Morris, M.E. (2002). A room with a cue: Personality judgments based on offices and bedrooms. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 379-398.
- Gosling, S. D., Vazire, S., Srivastava, S. i John, O. P. (2004). Should we trust web-based studies? A comparative analysis of six preconceptions about internet questionnaires. *American Psychologist*, 59, 93 – 104.
- Grief, J., i Hewitt, W. (1999). Tattooing and body piercing. *Clinical Nursing Research*, 8, 368-385.
- Horne, J., Knox, D., Zusman, J., Zusman, M.E. (2007). Tattoos and piercings: Attitudes, Behaviors and Interpretations of College Students. *College Student Journal*, 4, 1011-1020.
- John, O.P., Donahue, E.M., i Kentle, R.L. (1991). *The Big Five Inventory – Versions 4a and 54*. Berkley, CA: University of California, Berkley, Institute of Personality and Social Research.
- John, O. P., Naumann, L. P., i Soto, C. J. (2008). Paradigm Shift to the Integrative Big-

Five Trait Taxonomy: History, Measurement, and Conceptual Issues. U: O. P. John, R. W. Robins, i L. A. Pervin (Ur.), *Handbook of personality: Theory and research* (str. 114-158). New York, NY: Guilford Press.

Laderman, G., i Leon, L.D. (2003). *Religion and American Cultures: An Encyclopedia of Traditions, Diversity, and Popular Expressions*. Santa Barbara, CA: ABC-CLIO.

Larsen, R.J. i Buss, D.M. (2008). *Psihologija ličnosti: Područja znanja o ljudskoj prirodi*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Lodhi, P.H., i Thakur, S. (1993). Personality of drug addicts: Eysenckian analysis. *Personality and Individual Differences*, 15, 121-128.

Lojk, L. (1984). *Priručnik za EPQ*. Ljubljana: Zavod SR Slovenije za produktivnost dela.

McCrae, R.R., Costa, P.T., Jr. (1997). Conceptions and correlates of openness to experience. *Handbook of personality psychology*, 825-847.

Muniz, J., Garcia, E., i Lozano, L.M. (2005). Item format and the psychometric properties of the Eysenck Personality Questionnaire. *Personality and Individual Differences*, 38, 61-69.

Nathanson, C., Paulhus, D.L., i Williams, K.M. (2006). Personality misconduct correlates of body modification and other cultural deviance markers. *Journal of Research in Personality*, 40, 779-802.

Roberti, J.W., i Storch, E.A. (2005). Psychosocial adjustment of college students with tattoos and piercings. *Journal of College Counseling*, 8, 14-19.

Roberts, T.A. i Ryan, S.A. (2002). Tattooing and high risk behavior in adolescents. *Pediatrics*, 110, 1058-1063.

Roberts, T.A., Auinger, P., i Ryan, S. (2004). Body piercing and high risk behavior in adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 6, 224-229.

Paulhus i Williams (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36, 556-563.

Požgain, I., Barkić, J., Filaković, P., Koić, O. (2004). Tattoo and Personality Traits in Croatian Veterans. *Yonsei Medical Journal*, 2, 300-305.

Rahman, A. (1992). Psychological factors in criminality. *Personality and Individual Differences*, 13, 483-485.

- Roberti, J. W., Storch, E. A. i Bravata, E. A. (2004). Sensation seeking, exposure to psychosocial stressors, and body modifications in a college population. *Personality and Individual Differences, 37*, 1167-1177.
- Rushton i sur. (1989). Ageing and the relations of aggression, altruism and assertiveness scales to the Eysenck Personality Questionnaire. *Personality and Individual Differences, 10*, 391-418.
- Sanders, C.R. (1989). *Customizing the body: The art and culture of tattooing*. Philadelphia: Temple University Press.
- Stirn, A., Hinz, A., i Brähler, E. (2006). Prevalence of tattooing and body piercing in Germany and perception of health, mental disorders, and sensation seeking among tattooed and body-pierced individuals. *Journal of Psychosomatic Research, 60*, 531-534.
- Swami, V. (2012). Personality differences between tattooed and non-tattooed individuals. *Psychological Reports, 111*, 97-106.
- Tate, J. C., i Shelton, B.L. (2008). Personality correlates of tattooing and body piercing in a college sample: The kids are alright. *Personality and Individual Differences, 45*, 281-285.
- Tiggemann, M. i Golder, F. (2006). Tattooing: An expression of uniqueness in the appearance domain. *Body Image, 4*, 309-315.
- Vazire, S. i Gosling, S.D. (2004). e-perceptions: Personality impressions based on personal websites. *Journal of Personality and Social Psychology, 87*, 123-132.
- Von Wiederhold, M.W. (1995). *Piercing the body: A symbolic voice, a psychoanalytic view of contemporary body modification*. Unpublished doctoral dissertation, Wright Institute Graduate School of Psychology. California, Berkley.
- Wohlrab, S., Stahl, J., Rammsayer, T., i Kappeler, P.M. (2007b). Differences in Personality Characteristics Between Body-Modified and Non-Modified Individuals: Associations With Individual Personality Traits and Their Possible Evolutionary Implications. *European Journal of Personality, 21*, 931-951.
- Zuckerman, M. (1989). Personality in third dimensions: A Psychobiological Approach. *Personality and Individual Differences, 4*, 391-418.

Prilog 1

BFI upitnik ličnosti

Ovdje su nabrojane neke osobine koje se mogu, ali i ne moraju odnositi na Vas. Npr. slažete li se da ste vi osoba koja voli provoditi vrijeme s drugima? Molimo Vas da pokraj svake tvrdnje upišete jedan broj koji će označavati koliko se Vi slažete ili ne slažete s tom tvrdnjom.

- 1 - uopće se ne slažem
- 2 - uglavnom se ne slažem
- 3 - niti se slažem, niti se ne slažem
- 4 - uglavnom se slažem
- 5 - u potpunosti se slažem

Sebe vidim kao osobu koja je pričljiva.	1	2	3	4	5
Često kod drugih pronalazim nedostatke.	1	2	3	4	5
Temeljito obavljam posao.	1	2	3	4	5
Sebe vidim kao osobu koja je depresivna, tužna.	1	2	3	4	5
Orginalan/a sam, imam nove ideje.	1	2	3	4	5
Suzdržan/a sam.	1	2	3	4	5
Nesebičan/a sam i spreman/a pomoći.	1	2	3	4	5
Mogu biti ponešto nemaran/a.	1	2	3	4	5
Opušten/a sam i dobro se suočavam sa stresom.	1	2	3	4	5
Radoznala sam osoba i zanimaju me brojne različite stvari.	1	2	3	4	5
Pun/a sam energije.	1	2	3	4	5
Započinjem svađe s drugima.	1	2	3	4	5
Pouzdana obavljam poslove.	1	2	3	4	5
Mogu biti napet/a.	1	2	3	4	5
Izrazito sam pametna i dubokoumna osoba.	1	2	3	4	5
Kod drugih stvaram entuzijazam.	1	2	3	4	5
Blage sam i pomirljive prirode.	1	2	3	4	5
Sklon/a sam neorganiziranosti.	1	2	3	4	5
Jako sam zabrinut/a.	1	2	3	4	5
Maštovit/a sam.	1	2	3	4	5
Često sam tih/a.	1	2	3	4	5
Općenito sam pun/a povjerenja.	1	2	3	4	5
Sklon/a sam lijenosti.	1	2	3	4	5
Emocionalno sam stabilan/a i ne uznemiravam se lako.	1	2	3	4	5
Inventivan/a sam.	1	2	3	4	5
Znam što hoću i ustrajem u svojim ciljevima.	1	2	3	4	5
Mogu biti hladan/a i distanciran/a.	1	2	3	4	5
Ustrajem sve dok ne izvršim zadatak.	1	2	3	4	5
Sklon/a sam zlovoljnosti.	1	2	3	4	5
Cijenim umjetničke i estetske doživljaje.	1	2	3	4	5
Ponekad sam plašljiv/a i povučen/a.	1	2	3	4	5
Gotovo prema svima sam pažljiv/a i ljubazan/a.	1	2	3	4	5

Efikasno obavljam stvari.	1	2	3	4	5
Ostajem smiren/a i u napetim situacijama.	1	2	3	4	5
Više volim rutinske poslove.	1	2	3	4	5
Otvorena sam i društvena osoba.	1	2	3	4	5
Ponekad sam grub/a prema drugima.	1	2	3	4	5
Planiram i slijedim svoje planove.	1	2	3	4	5
Lako se iznerviram.	1	2	3	4	5
Volim razmišljati i igrati se idejama.	1	2	3	4	5
Zanimam se za umjetnost.	1	2	3	4	5
Volim surađivati s drugima.	1	2	3	4	5
Lako se zbunim.	1	2	3	4	5
Imam profinjen ukus za umjetnost, muziku i književnost.	1	2	3	4	5

Prilog 2

EPQ-P upitnik ličnosti

Molimo Vas da pokraj svake tvrdnje upišete broj koji će označavati koliko se Vi slažete ili ne slažete sa tom tvrdnjom. Ovdje nema točnih ili netočnih odgovora, a nema ni takozvanih „trik“ pitanja. Radite brzo i ne razmišljajte predugo o točnom značenju pitanja. Pokraj svake tvrdnje upišite jedan broj koji će označavati koliko se Vi slažete ili ne slažete s tom tvrdnjom.

- 1 - uopće se ne slažem
- 2 - uglavnom se ne slažem
- 3 - niti se slažem, niti se ne slažem
- 4 - uglavnom se slažem
- 5 - u potpunosti se slažem

Dobro promislím prije nego što nešto učinim.	1	2	3	4	5
Bio/la bih zabrinut/a da sam u dugovima.	1	2	3	4	5
Navečer brižljivo zaključavam ulazna vrata.	1	2	3	4	5
Potreslo bi me da vidim kako dijete ili životinja pati	1	2	3	4	5
Smatram da je osiguranje kod osiguravajućeg zavoda mudar i praktičan potez.	1	2	3	4	5
Konzumirao/la bih drogu koja bi mogla imati neobične ili opasne posljedice.	1	2	3	4	5
Pričinja mi zadovoljstvo kad povrijedim nekoga koga volim.	1	2	3	4	5
Imam neprijatelje koji mi žele zlo.	1	2	3	4	5
Mnogo držim do osobne higijene i lijepog ponašanja.	1	2	3	4	5
Smatram da je brak staromodan i da bi ga trebalo ukinuti.	1	2	3	4	5
Idu mi na živce ljudi koji pažljivo voze.	1	2	3	4	5
Čini mi se da većina stvari ima isti okus.	1	2	3	4	5
Brine me kad znam da u mom radu ima mnogo grešaka.	1	2	3	4	5
Moja mama je (bila) dobra žena.	1	2	3	4	5
Ima više ljudi koji me neprestano izbjegavaju.	1	2	3	4	5
Smatram da ljudi troše previše vremena štedeći i osiguravajući se za budućnost.	1	2	3	4	5
Nastojim da ne budem grub/a prema ljudima.	1	2	3	4	5
Često stižem u zadnji čas kad putujem vlakom.	1	2	3	4	5
Moja prijateljstva se lako raskidaju bez moje krivnje.	1	2	3	4	5
Ponekad rado dražim životinje.	1	2	3	4	5
Bilo bi mi drago kad bi me se ljudi plašili.	1	2	3	4	5
Ljudi mi često govore laži.	1	2	3	4	5
Jako bih žalio/la životinju uhvaćenu u klopku.	1	2	3	4	5
Sviđaju mi se šale na tuđi račun, koje mogu i ozbiljno povrijediti.	1	2	3	4	5

Prilog 3

Završna tablica analize varijance za *Velikih pet* dimenzija ličnosti za 2 glavna efekta (vrsta modifikacije i spol) te interakciju

Dimenzije ličnosti	Varijable	<i>df</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Ekstraverzija	Vrsta tjelesne modifikacije	3	1.468	.225
	Spol	1	0.267	.606
	Vrsta modifikacije x Spol	3	0.254	.859
Ugodnost	Vrsta tjelesne modifikacije	3	1.694	.170
	Spol	1	0.837	.361
	Vrsta modifikacije x Spol	3	2.750	.044
Savjesnost	Vrsta tjelesne modifikacije	3	0.510	.676
	Spol	1	1.783	.183
	Vrsta modifikacije x Spol	3	2.354	.073
Neuroticizam	Vrsta tjelesne modifikacije	3	1.497	.217
	Spol	1	0.354	.553
	Vrsta modifikacije x Spol	3	0.361	.781
Otvorenost	Vrsta tjelesne modifikacije	3	0.549	.649
	Spol	1	1.036	.310
	Vrsta modifikacije x Spol	3	0.326	.807

Legenda: *df* – stupnjevi slobode, *F*- *F*-omjer, *p* – razina značajnosti